

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 38

Valtuustoaloite Pispalan rakennusperinnön ja kulttuurihistoriallisen ympäristön suojelemiseksi ja säilyttämiseksi eheänä myös tulevaisuudessa – Juho Hirvelä, Kalle Kallio, Mats Uotila ja Jouni Sirén ym.

TRE:3781/11.00.01/2025

Valmistelija / lisätiedot:
Karppinen Elina

Valmistelijan yhteystiedot

Projektiarkkitehti Minna Kiviluoto, puh. 040 801 6951, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Jonna Koivumäki, puh. 040 1241 626, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Nurminen Mikko, Johtaja

Päätösehdotus

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Juho Hirvelän, Kalle Kallion, Mats Uotilan ja Jouni Sirenin ym.
valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi. Aloite
todetaan loppuun käsitellyksi.

Valtuustoaloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin
toimenpiteisiin.

Perustelut

Juho Hirvelä, Kalle Kallio, Mats Uotila ja Jouni Siren sekä 18 muuta
allekirjoittajaa jättivät 16.6.2025 valtuustoaloitteen Pispalan
rakennusperinnön ja kulttuurihistoriallisen ympäristön suojelemiseksi ja
säilyttämiseksi eheänä myös tulevaisuudessa.

Aloitteessa esitetään, että Pispalan työn alla olevat ja tulevat
asemakaavat rakennustapaohjeineen kirjoitetaan siten, että niistä
poistetaan kaikki määräykset, jotka estävät tai kieltävät perinteisen
näköisen rakentamisen. Toinen esitys on, että näihin asemakaavoihin ja
rakennustapaohjeisiin kirjataan selkeät ja sitovat linjaukset, jotka sallivat
ja suosivat rakennustapaa, joka on sopusoinnussa alueen historiallisen
rakennustyylin ja kulttuuriympäristön kanssa. Kolmas esitys on, että
kaikki uusi rakentaminen Pispalan alueella tulee toteuttaa tavalla, joka
tukee ja täydentää alueen perinteistä arkkitehtuuria, mittakaavaa ja
kaupunkikuvaa. Lisäksi esitetään, että käsiteltäessä
rakennuslupahakemuksia Pispalan jo vahvistuneilla suojeluasemakaava-
alueilla (8310, 8256, 8257) hyödynnetään rakennusvalvonnassa
mahdollisuutta myöntää poikkeamisia asemakaavan määräyksistä ja/tai

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

rakentamistapaohjeista, yllä määriteltyjen periaatteiden mahdollistamiseksi. Näillä poikkeamisilla ei ole tarkoitus lisätä tontin sallittua yhteenlaskettua kerrosalaa.

Valtuustoaloitteessa todetaan nykyaikaista uudisrakentamisen tapaa edellyttävän kaavamääräyksen olevan ristiriidassa Pispalan ominaispiirteiden kanssa, uhaten asteittain murentaa sen ainutlaatuisen kaupunkikuvan, joka tekee alueesta sekä visuaalisesti että kulttuurisesti arvokkaan. Kansainvälisestikin vaaditaan kauniimpaa ja inhimillisempää rakennettua ympäristöä ja korostetaan ympäristöön sopivuutta siten, että uudet rakennukset voivat parhaimmillaan näyttää siltä kuin ne olisivat aina olleet osa kaupunkia. Aloitteessa esitetään, että kaikissa rakennushankkeissa tulee pyrkiä sopusointuun ympäröivän kaupunkitilan ja historiallisen rakennuskannan kanssa, ja siksi perinteiset arkkitehtuurityylit tulisi sallia.

Pispala on RKY-alue eli valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Pirkanmaan maakuntamuseon laatimassa rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnissa on todettu alueen arvot kaupunginosa-, korttelialue- ja tonttitasolla.

Pispalan asemakaavojen uudistamisen keskeisenä tavoitteena on kulttuuriympäristön arvojen säilyttäminen. Alueen asemakaavoissa osoitetaan tarkemmat suojelumerkinnot kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille, pihapiireille, osa-alueille, rakenteille sekä muinaismuistoille. Lisäksi kaavoissa annetaan useita määräyksiä koskien mm. korjausrakentamista sekä aluetta täydentävän uudisrakentamisen kokoa, mittasuhteita, materiaaleja ja väritystä, jotta uudisrakentaminen sopeutuisi arvokkaalle alueelle. Korjaus- ja täydennysrakentamista on prosessin alusta alkaen pyritty ohjaamaan alueen perinteen mukaiseen vaatimattomaan rakentamisen tapaan. Rakentamistapaohje ohjaa kaupunkikuvaa Pispalalle ominaiseen monimuotoisuuteen mutta samalla selkeään muotokieleen ja konstailemattomiin yksityiskohtiin.

Pispalan täydennysrakentamisessa korostui 2000-luvun alkupuolella alueen perinteelle vieras huvilamainen, koristeellinen rakentamisen tapa. Alueen tunnistettujen arvojen turvaamiseksi kaavatyössä nähtiin tarpeelliseksi ohjata uudisrakentamista työväen asuinalueelle tyypilliseen yksinkertaisuuteen, jotta vanhan rakennuskannan merkittävyys kaupunkikuvassa säilyy.

Uudisrakentamisen määrä, koko ja tapa ovat olleet keskeisiä kysymyksiä koko Pispalan asemakaavaprosessin ajan. Kaavoituksen tavoitteena on ollut ohjata täydennysrakentaminen alueelle sopeutuvaksi ja alueen arvoja tukevaksi mutta ilmentäen myös oman rakennusajankohtansa hyvää suunnittelua ja rakentamista, jotta alueen historiallinen rakennuskanta ja erilaiset ajalliset kerrostumat olisivat havaittavissa. Oleellisia tekijöitä uudisrakentamisen sopeutumisessa alueelle ovat sen mittasuhteet, rakennus- ja julkisivumateriaalit, aukotus ja väritys. Merkitystä on myös tontin piha-alueen muotoilulla, materiaaleilla sekä kasvillisuudella.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Pispalan uudisrakentamista koskevat kaavamääräykset pohjautuvat Pirkanmaan maakuntamuseon lausuntoon ja näkemykseen rakennetun ympäristön kerroksellisuudesta: "Pispalan arvot perustuvat suurelta osin 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun työväen asuinrakentamiseen. Rakennusten kulttuurihistoriallinen arvo muodostuu niiden historiallisesta todistusvoimasta, niiden iästä, tietyinä aikana käytössä olleesta rakennustyylistä, rakennustekniikasta ja materiaaleista. Kerroksellisella ja moni-ilmeisellä alueella on lisäksi paljon myös myöhempää 1950-2010-luvuilla rakennettua, oman aikansa rakentamistapaa edustavaa rakennuskantaa, joka erottuu perinteisestä rakentamisesta selvästi esimerkiksi muodoiltaan, materiaaleiltaan ja tyylipiirteiltään. Maakuntamuseon näkemyksen mukaan historiallista tyyliä jäljittelevän uudisrakentaminen salliminen aiheuttaisi tilanteen, jossa alueella liikkuva ei enää erottaisi vanhaa rakennuskantaa uudesta. Jäljitelmiä salliminen myös vähentäisi aitojen vanhojen rakennusten arvoa ja merkittävyyttä sekä saattaisi vanhojen rakennusten kunnostamisen ja korjaamisen sijaan kannustaa kiinteistön omistajia purkamaan vanhoja rakennuksia ja korvaamaan ne jäljitelmillä, mitä ei voida pitää kulttuurisesti tai ekologisesti kestäväenä. Alueiden kulttuurihistoriallisia arvoja ei voida uudisrakentamisen keinoilla lisätä, ainoastaan säilyttää ennallaan tai vähentää. Pispalan asemakaavan uudistamisen tarkoitus on alusta lähtien ollut mahdollistaa kooltaan, massoitteiltaan ja väritykseltään Pispalan kaupunkikuvaan sopivien, mutta modernien uudisrakennusten rakentaminen tarvittaessa. Olemassa olevan rakennuskannan lomaan on mahdollista toteuttaa uudisrakentamista, joka säilyttää ympäristön luettavuuden, lisää alueelle luonteenomaista kerroksellisuutta ja mahdollistaa alueen täydentymisen mittakaavaan sopivalla modernilla rakentamisella."

Pispalan lainvoiman saaneissa uudistetuissa asemakaavoissa nro 8256, 8257 ja 8310 ja kaavaehdotuksessa nro 8309 määrätään uudisrakentamisesta RKY-alueella seuraavasti: "Kaikki suunnittelu ja rakentaminen tulee tehdä niin, että alueen valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö ja arvokas rakennuskanta säilyvät. Museoviranomaiselle tulee antaa lausuntomahdollisuus valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, suojelukohteita ja -alueita koskevissa merkittävässä hankkeissa." "Uudisrakennukset, laajennukset ja julkisivumuutokset tulee sovittaa huolellisesti osaksi kulttuuriympäristöä."

Pispalan I vaiheen asemakaavoissa 8256 ja 8257 on lisäksi uudisrakentamista koskeva yleismääräys: "Uudisrakennusten perusmuodon tulee olla selkeä suorakaidekappale."

Rakentamistapaohjeessa todetaan, että täyssymmetriaa, ulkomaisia tyylilainoja ja kartanomallisia uusvanhoja piirteitä ei sallita. Määräyksellä ja rakentamistapaohjeella on pyritty ohjaamaan uudisrakentamista alueen vaatimattomaan mutta kekseliääseen työväen rakentamiseen sopeutuvaksi.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

II vaiheen asemakaavaehdotuksissa nro 8309 ja 8310 v. 2019 uudisrakentamista koskevaa yleismääräystä täydennettiin rakentamistapaohjeeseen pohjautuvalla lauseella: "Uudisrakentaminen on ratkaistava nykyarkkitehtuurin keinoin, historiallista tyyliä jäljittelevät ratkaisut eivät ole sallittuja."

Tarkistetun kaavaehdotuksen nro 8309 uudisrakentamista koskevia kaavamääräyksiä ja rakentamistapaohjetta on syksyllä 2025 tarkistettu siten, että mahdollistetaan perinteisen näköinen rakentaminen ja korostetaan edelleen uudisrakentamisen huolellista sovittamista kaupunkikuvaan.

Kaava-aineistosta 8309 on poistettu yleismääräyksen lauseet "Uudisrakennusten perusmuodon on oltava selkeä suorakaidekappale. Uudisrakentaminen on ratkaistava nykyarkkitehtuurin keinoin, historiallista tyyliä jäljittelevät ratkaisut eivät ole sallittuja." ja ne on korvattu seuraavilla lauseilla: "Uudisrakennus on sovitettava huolellisesti alueen kaupunkikuvaan ja kortteliin. Uudisrakennuksen on noudatettava mittasuhteiltaan, materiaaleiltaan ja väriykseltään alueen perinteistä rakennustapaa."

Rakentamistapaohjetta on päivitetty vastaavasti.

Poikkeamislupaharkinta on tapauskohtaista ja pohjautuu asemakaavan tavoitteisiin ja rakentamistapaohjeeseen, huomioiden erityisesti kunkin kohteen lähiympäristö.

Tiedoksi

Juho Hirvelä, Kalle Kallio, Mats Uotila, Jouni Siren, Elina Karppinen, Minna Kiviluoto

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§38

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)